

Гармонізація не є повною уніфікацією всіх національних податкових систем. Вона характеризується лише як процес приведення у взаємну відповідність податкових систем різних країн світу. При цьому вважають, що вирішальну роль у процесі гармонізації відіграють міжнародні договори, які дають змогу усувати подвійне міжнародне оподаткування, а також невідповідність у непрямому оподаткуванні.

Свою динаміку та особливості має і процес адаптації вітчизняної податкової системи до європейських стандартів. Пріоритетами податкової політики України можна назвати такі:

1. Пошук оптимального податкового регулювання у системі заходів щодо стимулювання розвитку ринкового сектора економіки;
2. Вдосконалення податкових інструментів стимулювання підприємницької діяльності;
3. Впровадження інноваційних методів адміністрування непрямих податків, спрямованих на зменшення частки тіньового сектора економіки;
4. Поліпшення сервісу платників податків, формування податкової культури.

Завданнями гармонізації в напрямі зближення принципових підходів і механізмів податкового регулювання є дотримання загальних підходів до припустимої інтенсивності податкового регулювання та запровадження загальних принципів побудови системи його інструментів. Варто зауважити, що однією з головних проблем у досягненні гармонізації податкових систем є їх невідповідність щодо організації податкового адміністрування, зокрема взаємодії між контролюючими органами у сфері оподаткування і платниками податків за такими питаннями, як порядок нарахування і способи погашення податкового зобов'язання, відповідальність платників податків за порушення податкового законодавства. Це значно ускладнює рух капіталів. Тому основним завданням у цій галузі є розроблення єдиних концептуальних підходів до механізму податкового адміністрування.

Висновки. Підсумовуючи наведене вище, можна зробити висновок про те, що основними напрямками вдосконалення чинної системи оподаткування повинні бути: створення умов для активізації інвестиційних та інноваційних процесів у пріоритетних галузях економіки, помірне зниження і рівномірність розподілу податкового навантаження між платниками залежно від виду діяльності; посилення ефективності податкового контролю за формуванням та використанням фінансових ресурсів, мобілізованих внаслідок застосування податкових пільг, мінімізація витрат на податкове адміністрування, а також оптимізація ставок непрямих податків та їхнє узгодження з європейськими стандартами.

Література

1. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г.Загородній. – К. : Вид-во "Знання", 2007. – 1072 с.
2. Нечволод Л.І. Сучасний словник іншомовних слів / Л.І. Нечволод. – Харків : Вид-во "Торсінг плюс", 2011. – 768 с.
3. Податкове регулювання на етапі гармонізації // Вісник податкової служби України. – 2012. – № 47. – С. 60-61.
4. Валігура В.А. Теоретичні засади податкової гармонізації та характеристики податкових систем країн Європейського Союзу в контексті євроінтеграції України / В.А. Валігура // Світ фінансів. – 2008. – № 1(14). – С. 183-194.

5. Дайнека В.Ф. Гармонізація податкового законодавства: українські реалії : монографія / В.Ф. Дайнека. – К. : Вид-во "Алерта", 2011. – 222 с.
6. Крисоватий А.І. Домінанти гармонізації оподаткування: національні і Міжнародні вектори : монографія / А.І. Крисоватий, В.А. Валігура. – Тернопіль : Вид-во "Підручники і посібники", 2010. – 248 с.
7. Литвиненко Я.В. Податкова політика / Я.В. Литвиненко. – К. : Вид-во МАУП, – 2003. – 224 с.
8. Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу : пер. з англ. / Н. Мусис. – К. : Вид-во "К.І.С.". – 2005. – Вип. XIV. – С. 214-223.

Ярош М.В. Необходимость гармонизации НДС в условиях интеграции в ЕС

Обоснована необходимость реформирования налога на добавленную стоимость в условиях интеграции в ЕС. Охарактеризованы основные нормативно-правовые акты Сообщества по гармонизации законодательств государств-членов в вопросах НДС. Рассмотрены основные тенденции налоговых систем стран ЕС с целью определения ориентиров реформирования налоговой системы Украины. Определены приоритеты налоговой политики в процессе адаптации отечественной налоговой системы к европейским стандартам.

Ключевые слова: налог на добавленную стоимость, налоговая политика, интеграция, ЕС, гармонизация налогового законодательства.

Yarosh M.V. The need for harmonization of VAT in the EU integration

The article substantiates the need to reform the VAT in EU integration. The basic regulations concerning Community harmonization of the laws of Member States relating to VAT issues. The main trends in the tax systems of the EU countries to benchmark tax system reform in Ukraine. Tax policy priorities defined in adapting the national tax system to European standards.

Keywords: value added tax, tax policy, integration, EU harmonization of tax legislation.

УДК 331.522

Ст. викл. О.М. Гинда –

Львівський інститут Міжрегіональної академії управління персоналом

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ДЕМОГРАФІЧНОЇ КОМПОНЕНТИ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Проаналізовано демографічну ситуацію в Україні. Знайдено прогнозні значення деяких з аналізованих чинників та визначено напрями розвитку демографічної компоненти людського потенціалу в майбутньому. Досліджено демографічну політику нашої країни та її ефективність. Обґрунтовано необхідність удосконалення управління демографічними процесами в нашій країні та запропоновано заходи щодо його поліпшення.

Ключові слова: людський потенціал, демографічна компонента людського потенціалу, управління демографічними процесами, демографічний розвиток, демографічна політика.

Вступ. Національне багатство будь-якої держави складається з декількох складових, провідну роль серед яких відіграє людський потенціал (ЛП). Він є найголовнішим чинником економічного зростання, оскільки саме від його стану залежить використання всіх інших ресурсів розвитку. Це особливо актуально в теперішніх умовах переходу від індустріального до інформаційного суспільства та економіки знань, коли вирішальну роль у виробництві товарів і наданні послуг відіграють люди, їх здібності та знання, підприємливість і кмітливість, інші характеристики [1, 2]. Тому багато вчених у своїх наукових пра-

цях значну увагу приділяють дослідженню цих проблем. Ефективність таких досліджень значною мірою залежить від того, наскільки повно вони використовують сучасні методи і підходи, зокрема математичне моделювання та найновіші інформаційні технології [3, 4].

Рівень розвитку ЛП значною мірою залежить від його демографічної компоненти, оскільки вона є основою цього потенціалу. Однак якщо у країнах ЄС смертність і народжуваність населення майже на одному рівні, то в Україні перший з вказаних показників істотно перевищує другий з них, що веде до депопуляції її населення. Це є наслідком того, що в сучасних умовах людський розвиток стикається з проблемами, загрозами і ризиками, які потрібно досліджувати [5, с. 25; 6]. Ці ризики треба вивчати і враховувати в демографічній політиці, яку використовують керівні органи держави. З оглянутого випливає актуальність досліджень людського потенціалу, зокрема його демографічної компоненти й управління демографічними процесами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних науковців, які вивчали людський потенціал, управління його розвитком, компонентну структуру, соціально-економічну, зокрема демографічну політику є О. Амоша, О. Власюк, О. Грішнова, С. Злупко, Е. Лібанова, В. Приймак, О. Стефанишин, Л. Шевчук і багато інших. Однак в сучасних умовах розвитку постіндустріального суспільства виникає потреба у постійному моніторингові ситуації, що складається в країні з розвитком людського потенціалу, станом його складових, зокрема демографічним розвитком цього потенціалу.

Мета роботи. Вивчити сучасний стан розвитку демографічної компоненти людського потенціалу, дослідити ефективність демографічної політики в Україні та визначити напрями і заходи щодо її вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Основою людського потенціалу країни є її населення, його кількісна, статева, вікова та інші характеристики. Управління розвитком цих характеристик держава здійснює на підставі розробленої демографічної політики, об'єктом якої є природний рух населення, його добробут, здоров'я, сімейно-шлюбні стосунки, зайнятість, а також міграційні процеси тощо. Як показує аналіз демографічних процесів в Україні, розвиток їх відбувається за траєкторією, далекою від бажаної. Так, якщо на 1 січня 1991 р. кількість постійного населення в нашій країні становила 51,6 млн осіб, то на початок 2001 і 2012 рр. – 48,7 та 45,5 млн осіб відповідно [7, с. 328]. Тобто в нашій країні відбувається депопуляція населення.

Для визначення напрямів розвитку людського потенціалу і вибору методів управління ним важливо знати співвідношення між віковими групами населення. За даними статистичних органів України, частка дітей у загальній чисельності її населення зменшується, що свідчить про звужений тип його відтворення. Якщо на 1 січень 1989 р. кількість постійного населення, молодшого за працездатний вік, працездатного віку і старше за працездатний вік, становило 11828, 28722 і 10895 тис. осіб відповідно, то на початок 2011 р. значення цих показників відповідно дорівнювало – 6976, 27369 і 11253 тис. осіб.

З переходом в Україні від командно-адміністративної до ринкової системи господарювання погіршилися і деякі інші характеристики її людського по-

тенціалу. Однією з найголовніших характеристик людського потенціалу є його здоров'я. Деякі окремі показники вказують на те, що з кожним роком воно погіршується. Згідно зі статистичними даними кількість вперше в житті зареєстрованих випадків захворювань на 100 тис. населення в Україні в 1990, 2000 і 2010 рр. відповідно становила 62335, 67966 і 72401 осіб. І тільки в 2011 р. значення цього показника зменшилося до 71127 осіб на 100 тис. населення [7, с. 458]. Найгірша ситуація із динамікою захворюваності на активний туберкульоз та СНІД. Ще один кричущий факт: Україна посідає перше місце у світі за дитячим алкоголізмом.

Щодо зовнішньої міграції населення, то її обсяги останніми роками зменшуються, а міграційний приріст у 2005 р. змінив свій знак з від'ємного на додатний. За офіційними даними, в 2011 р. з нашої країни за кордон вибуло 14,6, а прибуло 31,7 тис. осіб [7, с. 346]. Однак на роботі за кордоном ще залишається кілька мільйонів наших співвітчизників. Що стосується внутрішніх міграційних переміщень, то їхні обсяги набагато більші за зовнішні.

Як видно з наведених цифр, деякі з розглянутих характеристик людського потенціалу з часом погіршуються, а деякі хоч і поліпшуються, але надто повільно. Тому управління демографічним розвитком в Україні потребує вдосконалення. Тобто вдосконалення потребує демографічна політика і її складові, які умовно можна поділити на три групи: економічні, правові (адміністративно-юридичні) та інформаційно-агітаційні (психологічні) [8].

Деякі науковці розглядають демографічну політику у вузькому і широкому розумінні. Щодо демографічної політики у вузькому розумінні, то до неї відносяться заходи, які стосуються відтворення населення і безпосередньо впливають на демографічні процеси. Демографічна політика в широкому розумінні охоплює не тільки проблеми відтворення населення, а також ті, що стосуються формування складу та структури трудового потенціалу, його використання, житла, поліпшення умов праці, зниження захворюваності тощо.

Щодо складових демографічної політики, то вони мають бути підпорядковані одній глобальній меті – поліпшення демографічної ситуації в Україні. Досягнути цієї мети можна лише завдяки взаємодії економічних, правових та психологічних заходів демографічної політики. Економічні заходи спрямовані на матеріальну підтримку різноманітних верств населення, які в цій ситуації її потребують. Як показують проведені дослідження, вирішення цієї проблеми потребує поліпшення. Зокрема, треба виробити ефективний організаційний механізм виплати грошової допомоги у разі народження дитини для усунення нецільового її використання непорядними батьками, розробити концепцію податкового стимулювання та диференційованої податкової підтримки сімей без одного з батьків та сімей з двома-трьма дітьми, розширити мережу дошкільних навчальних закладів для забезпечення ними всіх бажаних, пристосувати їх для навчання в них дітей-інвалідів, не на словах, а на ділі забезпечити можливість бажаним молодим сім'ям в отриманні пільгових кредитів на побудову житла тощо.

Метою правових заходів демографічної політики є забезпечення єдиних законодавчих і адміністративних норм поведінки громадян України щодо віку трудової діяльності, шлюбних відносин, прав матері і дітей у разі розпаду шлю-

бу та ін. Що стосується поточних нагальних завдань цієї групи заходів, то для поліпшення кількісних і якісних характеристик людського потенціалу країни та підвищення рівня життя її населення потрібно забезпечити активніше впровадження в життя Постанови Кабінету Міністрів України № 879 від 24 червня 2006 р. "Про затвердження Стратегії демографічного розвитку в період до 2015 року", метою якої є поліпшення якісних характеристик рівня життя населення та гармонізація процесів його відтворення на основі відродження духовності української нації та національних традицій, відновлення сімейних цінностей, забезпечення морального здоров'я сім'ї, виховання свідомого батьківства та запобігання соціальному сирітству [9]. Крім цього, треба врегулювати законодавчо і на практиці проблему будівництва соціального житла, зокрема для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, введення другого (накопичувального) рівня державного пенсійного страхування, а також загальнообов'язкового соціального медичного страхування.

Стосовно інформаційно-агітаційних заходів, які передбачають використання засобів масової інформації та мистецтва для регулювання демографічних процесів, то найголовнішими серед них треба назвати такі: заборонити будь-яку рекламу тютюнових, алкогольних, а також слабоалкогольних виробів; у засобах масової інформації частіше пропагувати загальнолюдські цінності і національні традиції стосовно працелюбства, зміцнення сімейних відносин та підвищення престижу сім'ї та дитини в суспільстві, поліпшення здоров'я та ведення активного способу життя; вилучити з ужитку друковану і відеопродукцію, що пропагує насильство, неповагу до чужої гідності, ненависть до інших тощо.

Ефективність цих заходів демографічної політики значною мірою залежить від економічної ситуації в країні. Прогресивного розвитку ЛПІ можна очікувати лише за умов подолання бідності в Україні і зростання доходів та підвищення рівня життя населення. Потрібно вдосконалювати систему охорони здоров'я, запроваджувати альтернативну страхову медицину та підвищувати якість медичного обслуговування, особливо жінок репродуктивного віку, створювати безпечні умови праці та знижувати рівень професійної захворюваності, постійно контролювати якість продовольчих товарів та максимально нейтралізувати фактори, що зумовлюють підвищення смертності. Для формування провідних важелів репродуктивних настанов і здорового способу життя, створення надійної гарантії високого рівня добробуту населення потрібне реформування сфери праці і забезпечення його ефективної зайнятості, зокрема для гармонійного поєднання жінками материнства і професійної діяльності треба обмежити застосування жіночої праці у нічних змінах, звільнити жінок від тяжкої ручної праці, розширити практику застосування гнучкого робочого дня.

Пріоритетними напрямками сучасної демографічної політики мають стати зниження дитячої смертності та смертності дорослих, поліпшення здоров'я населення та збільшення тривалості його життя. Хоча, як показує аналіз, позитивні тенденції деяких з цих показників відбуваються в Україні вже. Зокрема, постійно збільшується величина коефіцієнта народжуваності і зменшується величина коефіцієнта смертності, повільно зростає середня очікувана тривалість життя при народженні тощо.

Так, виконаний нами інтерполяційний прогноз питомої ваги пенсіонерів у загальній чисельності населення України з використанням поліноміальної функції першого, другого і третього ступеня, експоненціальної, логарифмічної і степеневі функції показали однакову тенденцію – повільне зростання частки пенсіонерів. Для прогнозування було використано дані часового ряду частки пенсіонерів в Україні на початок 1995-2012 рр. Найкраща апроксимація цього часового ряду отримана з використанням поліноміальної функції третього ступеня. Коефіцієнт детермінації в цьому випадку дорівнює 0,9426 (рис.).

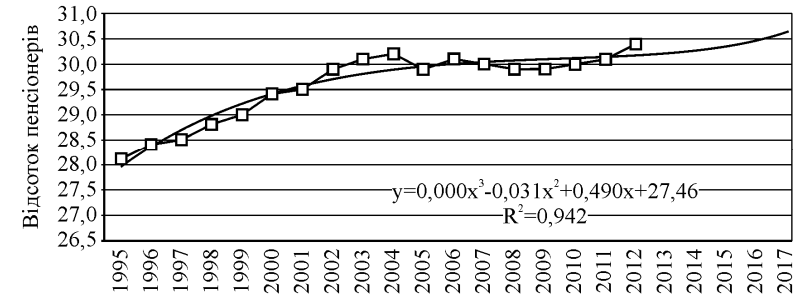

Рис. Прогнозування частки пенсіонерів із використанням поліноміальної функції третього ступеня

Внаслідок виконаного аналізу і прогнозу можна зробити висновок, що демографічна ситуація в Україні є досить складною. Старіння нації, яке ймовірно буде продовжуватись у майбутньому, спонукає збільшення фонду соціальної допомоги. Пом'якшує ситуацію низька, порівняно з іншими європейськими країнами, середня тривалість життя, внаслідок чого частка пенсіонерів за існуючих умов відносно незначна. Однак, незважаючи на пенсійну реформу, коштів Пенсійного фонду для виплати пенсій замало. Тому потрібні дії держави, спрямовані на збільшення цього фонду. Найголовніше тут збільшення бази для пенсійних відрахувань, яка значною мірою залежить від загальної економічної ситуації в країні. Тому дії держави передусім мають бути спрямовані на поліпшення економічної ситуації в країні.

Враховуючи рекомендації міжнародної спільноти, які прийняті на конференціях ООН з народонаселення у Каїрі в 1994 р., Нью-Йорку в 1997 р. та інших, стратегічною метою демографічної політики в контексті розвитку людського потенціалу має бути задоволення потреб і підвищення якості нинішніх поколінь без завдання шкоди можливості майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Проголошується пріоритет загальнолюдських інтересів перед усіма іншими. Всі країни світу повинні здійснювати таку демографічну політику, яка б сприяла становленню суспільних відносин і форм організації демографічних процесів, постійному поліпшенню відтворення населення, просуванню його в напрямі сталого розвитку людського потенціалу і підвищення його якості.

Складовою загальної демографічної політики, яка істотно впливає на розвиток людського потенціалу, є міграційна політика. Її виділяють як самостійний елемент лише з метою конкретизації заходів управління рухом населення. Найбільшою часткою людей, які емігрують з певної країни чи іммігрують

до неї, є трудові мігранти. Хоча частина трудових мігрантів працює за трудовими угодами, більшість з них таких угод немає і працює нелегально. Тому політика держави у сфері закордонної трудової міграції має бути спрямована на налагодження обліку і поліпшення соціального захисту громадян України, які працюють за кордоном, а також створення таких умов у нашій країні, щоб її мешканці не хотіли виїжджати на роботу за кордон, зокрема це підйом економіки, формування привабливого внутрішнього ринку праці, здешевлення житла, належна заробітна плата тощо. Щодо внутрішньої міграційної політики, то вона має бути спрямована на економічне регулювання територіальних переміщень людей, сприяння тим переміщенням, які були б вигідними як самим мігрантам, так і державі загалом.

Висновки. Таким чином, державна демографічна політика має бути спрямована на призупинення і виправлення негативних тенденцій у розвитку людського потенціалу, зокрема поліпшення його здоров'я, зменшення смертності і збільшення народжуваності, удосконалення соціального захисту та регулювання міграційних потоків наших громадян.

Література

1. Приймак В.І. Трудовий потенціал і механізми його реалізації в регіоні : монографія / В.І. Приймак. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. – 383 с.
2. Skorupka D. Identification and Analysis of Risk Indicators of an Increase in Construction Project Costs / D. Skorupka, M. Hastak // Zeszyty Naukowe Politechniki Gdańskiej 602, Budownictwo Łódzkie, Nr 59, KILiW PAN, Krynica 2006. – S. 223-230.
3. Приймак В.І. Математичні методи економічного аналізу : навч. посібн. / В.І. Приймак. – К. : Центр навч. літ-ри, 2009. – 296 с.
4. Skorupka D. Neural Networks in Risk Management of a Project / D. Skorupka // 2004 AACE International Transaction, (CSC.1.51– CSC.1.57), The Association for the Advancement of Cost Engineering, USA, Washington 2004.
5. Новікова О.Ф. Людський потенціал: механізми збереження та розвитку : монографія / НАН України. Ін-т економіки промисловості / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк та ін. – Донецьк : Вид-во "Левада", 2008. – 468 с.
6. Skorupka D., Risk Management in Building Projects, AACE International Transaction, (CSC.1.91– CSC.1.96), The Association for the Advancement of Cost Engineering, USA, Orlando 2003. – 236 p.
7. Статистичний щорічник України за 2011 рік / Державна служба статистики України. – К. : ТОВ "Август Трейд", 2012. – 560 с.
8. Данюк В.М. Управління трудовими ресурсами / В.М. Данюк, А.М. Колот. – К. : Вид-во "Либідь", 1995. – С. 45.
9. Стратегія демографічного розвитку в період до 2015 р. / Постанова Кабінету Міністрів України від 24.06.2006 р., № 879 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 6. – С. 161.

Гинда О.Н. Усовершенствование управления развитием демографической компоненты человеческого потенциала

Проанализирована демографическая ситуация в Украине. Найдены прогнозные значения некоторых из анализируемых факторов и определены направления развития демографической компоненты человеческого потенциала в будущем. Исследована демографическая политика нашей страны и ее эффективность. Обоснована необходимость усовершенствования управления демографическими процессами в нашей стране и предложены мероприятия относительно его улучшения.

Ключевые слова: человеческий потенциал, демографическая компонента человеческого потенциала, управление демографическими процессами, демографическое развитие, демографическая политика.

Hynda O.M. Improvement of management development of demographic component of human potential

A demographic situation in Ukraine is analysed. Prognosis values are found some from analysable factors and certainly directions of development of demographic component of human potential in the future. Demographic politics of our country and her efficiency are investigational. The necessity of improvement of management demographic processes is reasonable for our country and events offer in relation to his improvement.

Keywords: human potential, demographic component of human potential, management demographic processes, demographic development, demographic politics.

УДК 336.76(477)

Викл. Н.З. Бородіна канд. екон. наук –
Львівська державна фінансова академія

ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Визначено сутність поняття "фондовий ринок", як основного інструмента перерозподілу інвестиційних ресурсів. Розглянуто особливості та сучасні тенденції функціонування фондового ринку України. Висвітлено проблеми, що стримують подальше становлення та ефективний розвиток сучасного фондового ринку України. Проаналізована Програма розвитку фондового ринку України на 2011-2015 роки.

Ключові слова: фондовий ринок, цінні папери, фінансовий ринок, інвестиції.

Постановка проблеми. Цінні папери і фондовий ринок України є одними з важливих складових української ринкової економіки, які повинні забезпечувати ефективне функціонування всього ринкового механізму, зокрема і фінансового ринку.

Фондовий ринок – явище об'єктивне, його виникнення пов'язане з загальною потребою у додатковій формі мобілізації коштів для фінансового забезпечення розвитку економіки держави. Ринок цінних паперів спроможний надати фінансові послуги особливим категоріям (підприємствам, організаціям), за допомогою яких можна швидше адаптуватися до негативних змін в економічному та політичному середовищі.

Актуальність цієї проблеми, її теоретична і практична значущість обумовили вибір теми, його мету і завдання. Адже розвиток фондового ринку сьогодні залишається одним з найактуальніших завдань для відродження української економіки, яка переживає не найкращі часи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості функціонування та проблеми розвитку вітчизняного фондового ринку вивчено у працях багатьох вітчизняних науковців, серед них: В. Діденко, В. Олійник [1], Г. Колач [2], М. Свердан [3], О. Савицька, А. Фурсова [4] та інші.

Постановка цілей. Мета дослідження – з'ясувати особливості функціонування фондового ринку України, проблеми та перспективи розвитку.

Виклад основного матеріалу. Фондовий ринок (ринок цінних паперів) – особлива сфера ринкових відносин, де завдяки продажу цінних паперів здійснюється нагромадження фінансових ресурсів для задоволення інвестиційних та інших потреб суб'єктів в економічній діяльності [5].